

Muzaffer İzgü'nün "Ekmek Parası" Romanında Hayat Mücadelesi ve Bir Çocuk Karakter: Kemal*

In Muzaffer İzgü's "Ekmek Parası" Novel the Struggle for Life and a Child Character: Kemal

Mustafa KARABULUT**

Öz

Muzaffer İzgü, çocuk edebiyatının önemli isimlerindedir. Yoksul bir ailenin üyesi olarak hayata başlayan yazar, çocukluk yıllarında birçok işte çalışır. O, birçok eserinde çocukluk yıllarına dair anılarından yararlanır. Muzaffer İzgü'nün Ekmek Parası adlı eserinde de çocukluk yıllarının yansımaları görülür. Başkişi Kemal'in babasının adı Ahmet, annesinin ise Havva'dır. Bu isimler yazarın babasıyla annesinin ismiyle aynıdır. Eserdeki Kemal de bir bakıma yazarın kendisidir. Kemal; annesi, babası ve ağabeyiyle yaşayan yoksul bir ailenin çocuğudur. Ailece en küçük mutluluklardan bile zevk almaktadırlar. Aile, yoksul olmasına rağmen isyan etmez, aksine zorluklarla mücadele eder. Pek sağlam olmayan eski bir kiralık evde otururlar. Kemal'in babası Ahmet Efendi, çoğu zaman işsizdir. O, gece bekçiliği, garsonluk vb. işlerde çalışır. Kemal hastalanınca annesi ve babası onu sırtlarında hastaneye götürürler. Annesi Havva Hanım, temizlik işleri yapar. Ağabeyi Ali de ailesine yardım için sürekli çalışır. Kemal'in okula gidecek bir ayakkabısı bile yoktur. Kemal, annesinin parası olmadığı için bir iş bulup çalışarak balon almak ister. Kemal, naneşekeri, limonata ve darı satarak ekmek parası kazanmak ister. Şiddetli yağın yağmurda evleri yıkılınca mücadeleyi yine bırakmazlar ve bir gecekondu yaparlar. Bu makalede amaç, Ekmek Parası adlı romanın başkişisi olan Kemal'in sorunlarla mücadele etme gücünü ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Muzaffer İzgü, Ekmek Parası Romanı, Hayat Mücadelesi

Abstract

Muzaffer İzgü is one of the important names in children's literature. The author, who started life as a member of a poor family, worked many jobs during his childhood. He uses his memories of his childhood in many of his works. Reflections of his childhood years can also be seen in Muzaffer İzgü's work titled Ekmek Parası. The main character Kemal's father's name is Ahmet and his mother's name is Havva. These names are the same as the author's father and mother. In a way, Kemal in the work is the author himself. Ripeness; He is the child of a poor family who lives with his mother, father and older brother. As a family, they take pleasure in the smallest happiness. Although the family is poor, they do not rebel, on the contrary, they struggle with difficulties. They live in an old rented house that is not very solid. Kemal's father, Ahmet Efendi, is unemployed most of the time. He works as a night watchman, waiter, etc. works at jobs. When Kemal gets sick, his mother and father take him to the hospital on their backs. His mother, Havva Hanım, does cleaning work. His older brother Ali also works constantly to help his family. Kemal doesn't even have a pair of shoes to wear to school. Since his mother has no money, Kemal wants to find a job and work to buy balloons. Kemal wants to earn a living by selling mint candies, lemonade and millet. When their house collapses in the heavy rain, they do not give up the struggle and build a shanty house. The aim of this article is to reveal the power of Kemal, the main character of the novel Ekmek Parası, to struggle with problems.

Keywords: Muzaffer İzgü, The Novel Ekmek Parası, Life Struggle

Extended Summary

Muzaffer İzgü, one of the important names in Turkish literature, is known especially for his works in the field of children's literature. Muzaffer İzgü also uses his childhood memories in his work Ekmek Parası. Kemal in the work is in a way the author himself. Kemal is the child of a poor family living with his mother, father and older brother. The family enjoys the smallest happinesses. Despite being poor, the family does not rebel, on the contrary, they struggle with difficulties. They live in an old rented house that is not very sturdy. Kemal's father Ahmet Efendi is unemployed most of the time. He works as a night watchman, waiter, etc. When Kemal gets sick, his mother and father carry him to the hospital on their backs. His mother

* Bu çalışma, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından 22K750 Numaralı proje ile desteklenmiştir. Projeye verdiği destekten ötürü TÜBİTAK'a teşekkürlerimizi sunarız.

This study was supported by Scientific and Technological Research Council of Turkey (TUBITAK) under the Grant Number 22K750 The authors thank to TUBITAK for their supports.

** Prof. Dr. Adıyaman Üniversitesi Fen Ede.Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, mkarabulut@adiyaman.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6259-0868

Havva Hanım does cleaning work. His older brother Ali also works constantly to help his family. This article will tell about Kemal's strength in struggling with problems, the main character of the novel *Ekmek Parası*.

In this study, Muzaffer İzgü's novel *Ekmek Parası* will be analyzed. While preparing the article, firstly the sources related to the author will be scanned and the novel *Ekmek Parası* will be read. In this respect, the study will be completed with the methods of research, reading, analysis and interpretation.

Muzaffer İzgü is one of the most important writers of children's literature. He draws on his memories from his childhood and teaching years in some of his works. His work called *Ekmek Parası* expresses the determination of a poor family to hold on to life and struggle with problems. The protagonist of the novel is a child character, Kemal. Kemal is in a way the author himself in the novel. İzgü also experienced financial difficulties in his childhood and worked many jobs. He is also a child laborer like Kemal. In Muzaffer İzgü, Kemal's mother and father's names are Havva and Ahmet. This book is in a way an autobiographical work. The Kemal character that the author has drawn is a hardworking, combative, who does everything to cope with problems, who does not give up, is not fatalistic, is bold, helpful, self-sacrificing, loyal to his family, is not fatalistic, determined, and does not lose his joy of life. Almost everyone in the family works for "bread money". Kemal also wants to earn his bread by working many jobs. In addition to these, he loves reading. Although he does not have clothes and shoes to go to school, he meets this need with difficulty and continues to go to school. His biggest dream is to study and become a teacher. Muzaffer İzgü, with this work, also gives educational messages, and especially wants to convey that children should not give up in the face of life's difficulties, never lose their joy of life, and never give up on working and their determination to fight.

In the novel *Ekmek Parası*, themes such as poverty, determination to struggle, work, solidarity, education, child labor, sacrifice, etc. come to the fore. In the novel *Ekmek Parası*, poverty is conveyed through the eyes of Kemal, the main character of the novel. Kemal, the main character of the work, is like a symbol of struggle and determination. There is a harmony between his words and his behavior. He is a person who loves to work, respects his family, is content with what he has, is friendly, does not betray trusts, and respects his elders. Kemal is someone who knows the value of the values he has, can catch small happinesses, and is at peace with life. Kemal, who both goes to school and works to contribute to his family, is like a child who has grown up and shrunk. He cannot spare time for many things that other children do because he works. He can manage to turn tasks that challenge him into games. He dreams by looking at the movie poster his father has stuck to the ceiling of the house. The main character of the novel is Kemal, a child character. Kemal is, in a way, the author himself in the novel. İzgü also experienced financial difficulties in his childhood and worked many jobs. He is also a child worker like Kemal. In Muzaffer İzgü, Kemal's mother and father's names are Havva and Ahmet. This book is in a sense an autobiographical work. The Kemal character that the author has drawn is a hardworking, combative, does everything to cope with problems, does not give up, is not fatalistic, is bold, helpful, self-sacrificing, is loyal to his family, is not fatalistic, is determined, and does not lose his joy of living. Almost everyone in the family works for "bread and butter". Kemal also wants to earn his bread and butter by working many jobs. In addition to these, he also loves to read. Although he does not have clothes and shoes to go to school, he meets this need, albeit with difficulty, and continues to study. His biggest dream is to study and become a teacher. Muzaffer İzgü also gives educational messages with this work, and especially wants to convey that children should not give up in the face of difficulties in life, never lose their joy of living, and never give up on working and their determination to fight.

Giriş

Muzaffer İzgü, 29 Ekim 1933 tarihinde Adana'da dünyaya gelmiş olup çocuk edebiyatının önemli isimlerindedir. O, gülmece türünde kaleme aldığı eserlerle de Türk edebiyatında önde gelen sanatçılardandır. Yazar, 26 Ağustos 2017'de İzmir'de hayata veda eder. Cumhuriyetimizin 10. yıl dönümünde dünyaya gelen İzgü'nün babası Ahmet Bey, annesi ise Havva Hanım'dır. Babası, Elazığ'ın Dişidi köyünden Adana'ya çalışmak için gelir. İzgü, yoksul bir ailenin ferdi olarak hayata başlar. "İzgü, çocuk yaşta işportacılık, fırın işçiliği, çıraklık, hamallık, ırgatlık gibi aslında yaşının ve bedeninin kaldıramayacağı işlerde çalışmıştır. Yaşamının bu zor dönemleri, yazarın yapıtlarına da yansımış ve çalışan yoksul çocukların yaşadıkları sıkıntılar, haksızlıklar romanlarına konu olmuştur" (Yılmaz, 2007, s. 21). Bütün olumsuzluklara rağmen okul yıllarında okuma alışkanlığı edinir. Diyarbakır Öğretmen Okulu'nu tamamlayan yazar, daha sonra Silvan ve Aydın'da öğretmenlik yapar. İzgü, 1978'de emekli olarak İzmir'e yerleşir.

Muzaffer İzgü, gerek çocukluk, gerekse öğretmenlik yıllarındaki anılarını edebi faaliyetlerinde de başarıyla kullanır. İçinden çıktığı halkı yakından tanıyan yazar, adeta hayata bir ayna tutar. "Diyarbakır Öğretmen Okulu'nda öğrenciliğe başlayana kadar, Adana'da yaşayan İzgü, gecekondulu yaşamının bütün zorluklarını görmüştür. Bu sebeple kendi hayatına da yer verdiği *Zıkkımın Kökü* adlı romanı başta olmak üzere; *Gecekondulu, İlyas Efendi, Halo Dayı ve İki Öküz, İt Adası, Dilber* adlı eserlerinde halkın inanmaları sonucunda yaptığı ritüeller, kutsal olarak atfettikleri nesnelere, geçiş dönemleri, yaşam şartlarındaki zorluklar ve verilen mücadeleler gibi halkı ilgilendiren unsurlar yer almaktadır." (Akyüz, 2022, s. 433). 1959'da ilk yazısı Aydın'da Hüraydın Gazetesi'nde çıkar. Sonra ise Demokrat İzmir Gazetesi'nde yazmaya devam eder. Daha sonraları Milliyet ve Akşam gazetelerinde de yazıları yayınlanır. Bunlardan başka Akbaba dergisinde de öyküler kaleme alır.

Yazmayı adeta bir zorunluluk gibi algılayan İzgü, kalabalıklar arasında dolaşmayı ve halkın içine girmeyi sever. "Yazarın çok okuması, yorumlar yapabilmesi ve iyi bir gözlemci olması zorunludur ona göre. Konusu daha çok insan olduğuna göre toplumsal psikoloji yanında insan psikolojisini, felsefeyi de bilmesi gerekir bir yazarın. Dünyada olup biten gelişimleri ve oluşumları yakından izlemelidir" (Uyguner, 2005, s.16). Bu bakımdan o, kapılarını halk kültürü ürünlerine sonuna kadar açar. Yazar, bazı eserlerinde kendi hayat hikâyesinden yararlanır. İzgü, diğer romanlarında kurmaca unsurları olsa da *Zıkkımın Kökü* ve *Ekmek Parası* ile *Ben Çocukken* adlı romanların bire bir anıları olduğunu söylemiştir (Demir, 2006, s.160). Bu eserleri otobiyografik özellikler taşıması bakımından ayrı bir önem taşır.

İzgü, bir eserden çok yönlülük bekler. Buna göre bir eserden beklenen husus, okuyucuyu güldürebilen, hüznlendirebilen ve düşündürebilen özelliklere sahip olmalıdır. "Çünkü eser, okuyucusunu hem ruhsal hem de mantıksal olarak harekete itmeli ve kendisinin bir birey olduğunu hatırlatması gerekir. Eserlerinde, toplumun çarpıklıklarını ortaya çıkartmayı hedefler." (Uluer, 2022, s. 23). Yazar, eleştirilerini açıkça vermeyerek mizahi unsurların arkasında saklar.

Edebi yaşamı boyunca birçok eser yazan Muzaffer İzgü'nün bazı kitaplarını şöyle belirtmek mümkündür: *Anneannemin Erikli Bahçesi* Anneannemin Akıl Almaz Maceraları 5 (1.baskı 1994), *Bülbül Düdük* (1.baskı 1980), *Can Dayım* (1.baskı 1990), *Ekmek Parası* (1.baskı 1979), *Eşeğin Türküsü* (1.baskı 1995), *Kahraman Kuçu* (1.baskı 1995), *Korkak Kahraman* (1.baskı 1996), *Kuklacı Çocuklar* (1.baskı 2000), *Uçtu Uçtu Ali Uçtu* (1.baskı 1979), *Ökkeş Bahçıvan* (1.baskı 1969), *Ökkeş Lunaparkta* (1.baskı 1970), *Akrobat Pisicik*, *Bando Takımı*, *Bisikletim Vız Vız*, *Bulutlara Simit Satan Çocuk*, *Kahkahacı Sınıf*, *Konuşan Balon*, *Konuşan Kedi*, *Sarı Sapkalı Kardan Adam*, *Uçan Eşek*.

Muzaffer İzgü'nün *Ekmek Parası* adlı eserinin ilk baskısı 1979 yılında yapılır. Eserde olaylar yoksul bir ailenin çocuğu olan Kemal'in ağzından anlatılır. Romanın baş kişisi Kemal'dir. Ayrıca Kemal'in babası Ahmet Efendi, annesi Havva Hanım, ağabeyi, arkadaşları, ev sahipleri vb. kişiler eserde yer alan bazı karakterlerdir. Kemal ve abisi Ali, yoksul bir ailenin çocukları olup bir yandan okula giderken diğer yandan da çalışıp eve para getirmektedirler. Maddi sıkıntılara rağmen ailece birlik içerisinde çalışarak sorunlarla başa çıkmaya çalışırlar.

Yazar, bu eseriyle çalışan çocuk gerçeğine vurgu yapmak ister. İzgü, çocuk edebiyatı türünde birçok ürün vererek, çalışan çocukların dünyasına götürür okuru. “Çocukların düşünme, karşılaştırma, eleştirme gibi bilişsel süreçleri işleten, onların insan ve yaşam gerçekliğini sanatçı bakış açısıyla tanımalarına ve değerlendirmelerine olanak sağlayan yapıtlar” (Sever, 2003, s. 46) çocuk edebiyatında çokça işlenir. *Ekmek Parası* romanı da muhteva olarak eğitsel iletilerle yüklüdür.

Ekmek Parası Romannın Özeti

Kemal; annesi, babası ve ağabeyiyle yaşayan yoksul bir ailenin çocuğudur. Kendisi küçükken ailesi Hürriyet Mahallesi'ndeki eve taşınırlar. Annesi ve babası yeni evde tadilatlar yaparlar. Tavanı sinema kâğıdı ile kaplarlar. Tavandaki sinema afişinde “Tarzan Ormanlar Kralı” yazmaktadır. Çocuklar uyumadan önce bu afişe bakarak hayaller kurarlar. “Evleri küçücük olmasına rağmen orada yaşamaktan memnundurlar. Kemal'in babası bir süre odacılık yaptıktan sonra okuması yazması olduğu için müdürün bekçisi olur. Bir süre sonra müdürün yanından ayrılıp kahvede çalışmaya başlar.” (Sarıkaya, 2018, s. 97). Kış hazırlığı yaparlar. Ancak toz kömür alabilirler. Birlikte evin sıvasını ve badanasını yaparlar. Bir gün Kemal hastalanır. Annesi, belki nazar değmiştir diyerek kurşun döker, dualar okur. Aile, ilaç ve doktor parası vermeden çocuğun iyileşmesini umut eder. Babası, Çerçi Yusuf'a gider. Onun önerdiği sıvıyı içen Kemal bir türlü iyileşmez. Hastalık ilerleyince baba ve anne, çocuklarını sırtlarında doktora götürürler. Kemal zatürre olmuştur. Ağabeyi Ali, onunla çok ilgilenir.

Kemal iyileştikten sonra babasıyla ve ağabeyiyle ev sahiplerinin yanına gider. Annesi bir sepet nar hazırlar. Çocuklar, kiraya zam yapmaması için ev sahipleri Münevver Hanım'a kendilerini acındırırlar. Sonunda Münevver Hanım kiraya zam yapmaz ve çocuklara yiyecek verir. Bir gün bulgur yapmak için buğday pazarına giderler. İki çuval buğday alırlar. Kaynatmak için komşudan kazan alırlar. Bulgur kaynarken Ahmet Efendi, “Şundaki kokuya bak. Hele bunun içine bir de yağ girdi miydi, o zaman pırzola olur Hava, pırzola.” (s.36).*

Kemal, geriye dönüşle babasının evlenmeden önceki yıllarından bahseder. Buna göre babası evlenmeden önce odacılık ve gece bekçiliği yapar. Ahmet Efendi, kendisini gece bekçisi yapan müdürünün evine ara sıra giderek odun kırar, ev işlerine yardım eder. Müdür, onu daha sonra bekçi tahsildarı yapar. Kemal, daha sonra annesi ile babasının nasıl tanıştığından söz eder. Müdürün hanımı, evlerine çamaşır yıkamaya gelen Hava Hanım'a Ahmet Efendi'nin çok iyi adam olduğunu söyleyerek onların evlenmesine ön ayak olur. Kemal, babasının garsonluk yaptığı yılları anımsar: “Ama benim aklım ermeye başladığında babam bir kahvede garsonluk yapıyordu.” (s.37).

Aile yoksul olduğu için çocuklarının giyecek ayakkabıları bile yoktur. Babası, nalının üzerine eskimiş yemeniyi çakarak yaptığı ayakkabı Kemal'in başına iş açar. Okulda öğretmeni Leman Hanım'ın isteğiyle sınıf defterini müdürün odasına götürürken ayağı takılır ve müfettişin kahvesinin dökülmesine sebep olur. Odadan çıkarken ayakkabılarından birini kaybeder. Kemal, kendisinin de okuyup müfettiş olabileceğini hayal eder. Ayakkabısının tekini kaybettiğinden koridorda ağlamaya başlar. Müdürün odasında nalını ararlar. Sonunda nalının tekini Müfettiş Bey bulur. Kemal balonları çok sever ancak parası olmadığı için alamaz.

* *Ekmek Parası* adlı kitaptan yapılan alıntılar, (s.) ile gösterilecektir.

Baloncunun dünyanın en mutlu kişisi olduğunu sanır. Balonu olduğunda onu patlatmayacağını söyler. Bu zamana kadar hiç balonu olmadığını belirtir. Nerede bir baloncu görse ardından yürür. Bir gün Ulus Parkı'nda baloncudan balon almak ister. Annesinden para ister, ancak annesinde de para yoktur.

Bir gün Ulu Cami köşesindeyken baloncu rüzgârın etkisiyle elindeki bazı balonları kaçıır, balonlar bir çınar ağacının dallarında asılı kalır. Kemal'in sevdiği kırmızı balon da ağacın tepesinde kalmıştır. Baloncu, Kemal'e; "Bana bak, şu balonları indirirsen, sana birini veririm." (s.49) der. Kemal, bir balon hariç bütün balonları ağaçtan indirir. Baloncudan hakkını istese de baloncu Kemal'in yetişemediği için ağaçta kalan balonu kendisine verdiğini söyler. Ağaçtaki balonu alamayan Kemal, bazen onu izlemeye gider. Kemal, çınar ağacını tepesinde de olsa kendisine ait bir balonu olduğu için çok mutludur. Sabah okula gitmeden önce ağacın altına gelerek balonunu izlemek ister. Ancak balonu patlamıştır. Çalışıp para kazanmaya karar verir. Ağabeyi ile okulun etrafında akide şekeri satmaya başlar. İkinci gün iki kardeş bağırarak şeker satarken gürültü yaptıkları gerekçesiyle bir adam şeker kesekâğdını yere çarpar. İki kardeş şekerlerini yere çarpan adamdan paralarını almak için evinin yakınlarında bağırlar. Sonunda bir kadın çıkarak kimi aradıklarını sorar. Kemal, "Şu emmi aldı elimden döktü şekerlerimi, oysa biz ekmek parası kazanıyoruz." (s.57) der. Kadının yanında bir adam pencereye çıkarak kızgın şekilde bozuk paralar atar. Kemal, paraları bir bir toplar. Şekerlerinin paralarını çıkarırlar, hatta kâra geçerler. Daha sonraları ayrı ayrı gezerek şeker satmaya başlarlar ve daha çok kazanırlar. Bu yaz mevsiminde hem kırmızı hem de sarı balonu, hatta ayakkabısı olur. O zamana kadar iyi bir ayakkabısı olmadığı için yağmur yağdığında ayakları su içinde kalan Kemal, yeni ayakkabı aldığı için artık ayaklarının yağmur yağdığında ıslanmayacağı için sevinçlidir. Bu sebeple, "Ah bir yağmur yağsa" (s.58) diye gökyüzüne bakar. Babası yeni ayakkabıların daha uzun ömürlü olması için lastik çizmeyi nalınların üzerine çakar. Arkadaşları Nedim, Aysel, Nimet ve Jale onunla alay ederler. Şeker satarak kazandığı paralarla aldığı pantolon ise üç ayda yıprandığı için annesi onu kısa pantolona çevirir. Bir gün Lale'nin kalemi kaybolur, arkadaşları Kemal'i hırsızlıkla suçlarlar. Kemal, almadığını söyler ancak kimseyi inandıramaz. Sonunda ağlamaya başlar. Onu Leman Öğretmen'e şikayet ederler. Leman Öğretmen, Kemal'in çok iyi bir çocuk olduğunu, asla hırsızlık yapmayacağını ifade eder.

Kemal, ikinci yaz tatilinde darı satmaya başlar. Annesiyle beraber çuvalı pazara götürürler. Kendisine 23 Nisan kutlamalarında giymek için bir ayakkabı ve pantolon alır. Kemal'in annesi bir gün hastalanır. Kemal, annesinin öleceğinden korkar. Abisiyle beraber, babasının çalıştığı kahveye giderek durumu bildirirler. Annesi bir süre hastanede kalır. Evin işlerini iki kardeş yapar. Bir gün darı satarlarken darılarının bir kısmına zabıtarlar el koyar. Annesi olmadan hiçbir şeyin tadı yoktur. Zeytin ve çayla kahvaltılarını yaparlar. Daha sonra babası Kemal'i ve Ali'yi hastaneye götürür, ancak kısa bir süreliğine hastaneye alınırlar. Kemal'in annesi kırk gün sonra taburcu edilir. Daha sonra bir gezici araba yaparak sebze halinden üç sepet domates alıp satmak isterler. Arabaları asfalta saplanır, daha sonra arabayı kurtararak domatesleri satmaya başlarlar. Arabaları bir süre sonra devrilir, domateslerin bir kısmı ezilir.

Kemal'in okul arkadaşı Seyit, yazlık sinemada gazoz satmaktadır. Kemal de onun araya girmesiyle bu işe başlar. (s.97). Seyit'le güzel zaman geçirirler. İş bitince birbirini ıslatarak eğlenirler. Sinemada işleri bitince dondurma yerler. Seyit'in babası ölmüştür. O, küçük bir evde annesi ve erkek kardeşiyle yaşamaktadır. Annesi Dudu Teyze, evlerde temizlik yapar. İki arkadaşın en büyük zevklerinden biri de Seyit'in güvercinlerini damda beslemektir. Bir gün Seyit bir gün damda güvercinleri uçururken damdan düşer. Zaten bir eli ve ayağı sakat olan Seyit'in ayakları kırılır. Kemal, bu olaya çok üzülür. Seyit çalışmadığı için Kemal kazandığı paranın yarısını Dudu Teyze'ye verir. Seyit tedaviden sonra iyileşir ve okula bir ay geç başlar.

Kış mevsimi çok zorlu geçer. Şiddetli yağmur yağar. Babası Ahmet Efendi evi yağmurdan korumak için tedbirler alır. Şiddetli yağmur yağın bir gece evlerinin bir kısmı yıkılır. (s.111). Evin içini su basar. Kemal, “İçimizde büyük bir korku, ya evimiz çökerse?” (s.112) diyerek ev halkının içinde bulunduğu korku halini yansıtır. Irmağın seti yıkarak kenti basacağı söylentileri herkesi tedirgin eder.

Yağmur sürekli yağdığı için babasının yaptığı duvar yıkılır, ancak bazı eşyaları kurtarabilirler. Geceyi Şerif Bey’in evinde geçirirler. Evlerinin büyük kısmı yıkılmıştır. Kemal, babasının gözlerinde ilk defa yaş gördüğünü söyler. Seyitlerin evinde bir ay misafir kaldıktan sonra mart ayında evlerini yeniden yapmaya başlarlar. Yarı kurumuş evlerine yeniden kavuştukları için çok mutlu olurlar. “Varsın kömürümüz olmasın, varsın sobamız olmasın; ama bizim evimiz. Biz soluğumuzla ısıtırız” (s.117). Bu kadar zor şartlara rağmen hastalanmadıkları için şükrederler.

Kahvehane sahibinin oğlu askerliğini tamamlayıp kahvehaneyi devralınca Kemal’in babası işsiz kalır. Kemal, ekmeğe parası kazanmak için okulda naneşekeri satar. Kazandığı parayla üç ekmeğe alır. Kantincinin şikayeti üzerine okulda naneşekeri artık satamaz. Bazen komşuları eve yemek gönderir. Bir gün komşuları Recep Emmi, oğlu Ercüment’in eski bisikletini Kemal’e vermek ister. Kemal ve abisi oldukça heyecanlanır. Ertesi gün bisikleti almaya gittiklerinde Recep Emmi’nin eşi Feride Teyze bisikleti eskiciye verdiğini söyler. Bu haber iki kardeşi oldukça üzer. “Ne babamızın işsizliği, ne evimizin yıkılışı, o denli yıkmamıştı biz iki kardeşi” (s.129). Babaları bir lokantada garson yardımcısı olarak iş bulur. İş için gerekli olan pantolonu bitpazarından alırlar. Kemal, daha sonra Limonatacı Hüseyin Amca’nın yanında çalışmaya başlar. İşini çok iyi yapar, Hüseyin Amca da ona istediği kadar limonata içebileceğini söyler.

Ahmet Efendi, artık Münevver Hanım’ın evinde oturmak istemez ve kendi evini yapmaya karar verir. Çocuklarına Münevver Hanım’ın karşısında ezik durmamalarını tembih eder. Münevver Hanım’a haziran ayına kadar evden çıkacaklarını söylerler. Gecekondu yapacakları yerin kötü şartlarda olması Ahmet Efendi’yi etkilemez. Evin kente uzaklığı, yollarının çamurlu olması, elektriğin olmaması, okula uzaklığı vb. hususlar ona göre önemli değildir, yeter ki kendilerine ait bir evleri olsun. Aile artık her yıl Münevver Hanım’a boyun eğmekten bıkmışlardır. Kemal, para kazanmak için karpuzcudaca çalışmaya başlar. Gecekondu yapmaya bir ay gecikmeyle yapmaya başlarlar. Evi tamamlayıp eşyalarını bir at arabasıyla taşırlar. Kemal, bahçedeki nar ağacının kendilerine nereye gittiklerini sorduğunu söyler. (s.167). Kemal ve ailesi, kendi evlerinde yaşamaya başladıkları için oldukça mutludurlar.

Ekmeğe Parası Romanında Tematik Düzlem

Ekmeğe Parası adlı romanda yoksulluk, mücadele azmi, çalışma, dayanışma, eğitim, çocuk işçiliği, fedakârlık vb. temalar öne çıkar.

Yoksulluk ve yoksulluğun yol açtığı zorluklar romanın en önemli temalarındandır. “Sosyal sorunların başında gelen yoksulluğun, bireyin ruhsal gelişiminde olumlu ve olumsuz etkileri vardır” (İlkhan, 2006, s. 26). Fakirlik, birçok olumsuz yönleriyle beraber kişideki mücadele ve azim gücünü de ortaya çıkarır. Yoksul ailelerde en çok etkilenenler ise çocuklardır. Yoksul ailelerde çocuklar genel olarak beslenme, eğitim, sağlık vb. birçok hususta sıkıntı yaşarlar. “Yoksulluk, sadece çocukların beslenmelerini ve sağlıklı ortamlarda yaşamalarını engellemez. Aynı zamanda çocuğu, başka çocukların sahip olabildikleri imkânlardan da uzaklaştırır” (Sınar, 1997, s. 50). Bu çocuklar hayatın zorlu şartlarıyla daha erkenden tanışır.

İzgü, *Ekmeğe Parası*’nda yoksulluk izliğini başkisi Kemal’in gözünden aktarır. Kemal, bir bakıma yazarın sözcüsüdür. İzgü’nün ve Kemal’in babalarının isimleri Ahmet, annelerinin

isimleri ise Havva'dır. Bu bakımdan roman otobiyografik izler taşır. İzgü de Kemal de yoksulluğun acı taraflarını derinden hisseder. Yoksulluk, her yerde Kemal'le birlikte. "Evde, okulda, sokakta kısacası hayatının her alanında. Yaşam koşulları son derece güçtür. Annesi, babası abisi ve kendisi çalışmasına rağmen güçlükle ayakta dururlar." (Yılmaz, 2007, s. 43). Yaşadıkları ev de barınmak için pek uygun değildir.

Kemal, sadece dışarıda çalışan biri değildir, o aynı zamanda okumayı da çok seven biridir. Okuyup öğretmen olmak isteyen Kemal'in yakasını yoksulluk okulda da bırakmaz. Arkadaşlarının okul araç ve gereçlerinin çoğuna Kemal sahip değildir. O, ayakkabısı olmadığı için babasının yaptığı yarısı nalın, yarısı yemeni olan ayakkabısıyla okula gider. Arkadaşları tarafından alay edilse bile, Kemal bu durumu pek önemsemmez: "Ellerin bir parmak kalınlığındaki ayakkabılarının yanında benimki dört parmak kalınlığında olduğundan, üstelik yürürken asker gibi tak tuk ses çıkardığından bayağı gururlanıyordum." (s.38). Kemal, yoksul olmasına rağmen kendisini ezik ve zavallı olarak görmez. Yazar da Kemal'i ve ailesini bu şekilde göstermez. Onları hep azimli, onurlu ve mücadeleci insanlar olarak irdeler. Yazarın kendisi de çocukluk yıllarında bir çocuk işçi gibi yıllarca çalışmıştır. "Kendi yaşamından da kişisel yaşamının da etkisiyle çalışan çocukların yaşadıklarını Ekmek Parası adlı eserinde ele almıştır." (Yılmaz, 2007, s. 45). Muzaffer İzgü, çalışan çocukların yaşamını dile getirirken kendi çocukluk yıllarının da etkilerini yansıtır.

Ekmek Parası başlıklı eserde ailenin bütün bireyleri çalışır. Kemal, Ali, anneleri ve babaları bıkmadan usanmadan çalışırlar. Kemal, küçük yaşlardan itibaren hayatın acı yönleri ile tanışır ve çalışmak mecburiyetinde kalır. O, bir çocuk işçidir artık. Bazı işle ağır olmakla beraber, kendine uygun işler de bulur. Okul dışındaki zamanlarında dışarıda çalışır. Darı işinde çalışırken oldukça zorlanır: "Kaynar kova yanımı haşlar, güneş beynimi. Kovanın sapı da koparır kolumu." (s.64). Buna rağmen Kemal mutludur. Kazanacağı parayla kışın kendisine yeni giysi, önlük ve ayakkabı alacaktır: "Öyle güzel bir önlük, öyle güzel bir yaka ki, başöğretmenin görünce, 'tamam işte 23 Nisan Bayramı'nda bu çocuk tutsun bayrağı' diyecekler" (s.64).

Kemal ve ailenin diğer ögeleri maddi zorluklara rağmen umudunu ve yaşama sevincini kaybetmezler. Aile bireylerini birbirine bağlayan en önemli hususların başında sevgi gelmektedir. Maddi yoksulluk, sevgiyi ve manevi değerleri ortadan kaldıramaz. Bu bakımdan toplumdaki ailelerin yoksul olması toplumsal huzursuzluğa sebep olmaz. "İstikbali yakalamak ise toplumsal huzuru sağlamakla mümkün olabilecektir." (Doğramacıoğlu, 2011, s. 1008). Kemal'in ailesi de yoksul olmasına rağmen toplumsal huzursuzluk çıkarmaz. Yemekte bulgur pilavı kahvaltıda çayla ekmek olsa da yine mutlu bir tablo çizerler. Kemal, kendileri bu evden çıktuktan sonra bu arsaya bir apartman yapıp adını "Mutluluk Apartmanı" koysalar bile kimsenin kendileri kadar mutlu olamayacağını söyler.

Muzaffer İzgü, bu eserde dayanışmaya da çok önem verir. Kemal'in ailesini ayakta tutan unsur birlik ve beraberlik duygusudur. Kemal, arkadaşları ile de dayanışma içindedir. Arkadaşı Seyit düşerek ayaklarını kırdığında Kemal kazandığı paranın yarısını Seyit'in ailesine verir. Ahmet Efendi'nin evleri şiddetli yağmurda yıkılınca onları evinde misafir eden Seyit'in ailesi de dayanışmaya büyük önem verir.

Mücadele ve Azmin Ete Kemiğe Bürünmüş Hali: Kemal

Eserin başkişisi olan Kemal, mücadele ve azmin simgesi gibidir. Onun sözleri ile davranışları arasında bir uyum vardır. O, çalışmayı seven, ailesine saygılı, elindekiyle yetinen, arkadaş canlısı, emanete ihanet etmeyen, büyüklerine saygılı bir kişidir. Kemal, elindeki değerlerin kıymetini bilen, küçük mutlulukları yakalayabilen ve hayatla barışık biridir. Hem okula giden hem de çalışıp ailesine katkı sağlayan Kemal, adeta büyüyüp küçülmüş bir çocuktur. Çalıştığı için diğer çocukların yaptığı birçok şeye zaman ayıramaz. Onu zorlayan

işleri oyuna çevirmeyi başarabilir. Babasının evin tavanına yapıştırdığı film posterine bakarak hayaller kurar: “Ondan sonra mutlu kıldı bu kâğıt bizi. Uyumazdan önce gözlerimizi bu kâğıda diker, ormanda Tarzan’la dolaşır, Tarzan’ın karısının uzattığı elmayı yer, maymunla uzuneşek oynaşırız.” (s.6). Babası da bu kâğıt sebebiyle mutludur.

Kemal, ailedeki bütün işlere yardım etmektedir. “Kemal, evi bir kış boyunca ısıtacak kömürü babası ve ağabeyiyle birlikte taşıyacakları zamanı oyun gibi görür. Yorucu bu işten şikâyet etmez ve bu işten eğlence çıkarır.” (Sarıkaya, 2018, s. 101). Aile kış hazırlığı yaparken de Kemal babasına yardım eder. Kömür tozlarını kalıplara koyarak sertleştirirler. Kömür taşıma işini de mutluluk içinde yaparlar. Evin duvarlarını sıvasını da zevkle yaparlar: “Çamurla sıvamak, babamda zaten büyük zevk, büyük bir istek.” (s.14). Ahmet Efendi, kiralık evde oturmaktadır. Ev sahipleri olan Münevver Hanım’ın kirayı artırmaması için çaba harcarlar. Münevver Hanım, çoğu zaman çocukların üzgün görüntüsüne dayanamaz ve kiraya zam yapmaz. Bu durumda evden mutlu ayrılırlar: “Mutlu ayrıldık oradan. Hem bir yılı daha geçirme iznini alır hem de bir yığın eski püsküye sahip olurduk. Ama babam kızar dururdu yol boyunca Münevver Hanım’a.” (s.26).

Her ne kadar ailesine yardım etmek için çalışan Kemal, içindeki çocuğu da öldürmez. Bisiklet sahibi olma hayalini kuran Kemal, balonlardan çok hoşlanır. “Bir balon sahibi olmak, onun için dünyalara sahip olmak demektir. Kemal’in gözünde, renkli bir balonun onun gönlünü alabilecek kadar değerli olması Kemal’in kanaatkârlığı hakkında bize bilgi vermektedir. Karakter aynı zamanda sahip olduğu ayakkabıların mutluluğunu yoğun bir biçimde yaşamaktadır.” (Sarıkaya, 2018, s. 101). Kemal, her türlü zorlukla başa çıkma azim ve gayretini gösterir. “Karakterin, sürekli darlık içinde olması okuyucuyu ümitsizliğe sevk edeceği düşünülebilir, ancak Kemal’in hayata karşı duruşu ve olumsuzlukların üstesinde gelebilme azmi, istenirse zorlukların üstesinden gelinebileceğinin mesajını okuyucuya vermektedir.” (Sarıkaya, 2018, s. 101). Bu bakımdan Kemal’in bu yapısı, zorluklarla karşılaşan kişilere, hatta çocuklara yol gösterici olabilir.

Kemal, yaşı büyük insanların bile şikâyet edebileceği şartlar altında mutlu olmaya çalışır. Zor durumlarda bile psikolojik yönden güçlü olmaya özen gösterir. “Dış dünyanın olumsuzluklarından bıkan insanda kaçış arzusu” (Şen, 2020: 38) ve vazgeçme eğilimi olabileceği halde, bu durum Kemal için geçerli değildir. Çocukluğunu yaşayamayan Kemal, sorunlarla başa çıkmak için büyük mücadele içine girer. Onun en büyük amacı, okuyup öğretmen olmak ve ailesine faydalı olmaktır. Özellikle babası işsiz kaldığı zamanlarda eve para getirmek için çaba harcar. Kemal, “ekmek parası” kazanmak için naneşekeri satar, limonata satar. Ekmek parası kazanmak hayati bir husus olup imgesel anlam taşır.

Kemal’in zorluklarla olan mücadelecî yönü, hayatın her anında kendini gösterir. Uzun çabalar sonunda elde ettiği balonunun ağacın ince bir dalında asılı kalması, Kemal’in mücadelecî yönünü daha da gözler önüne serer: “Nasıl indirmem, kuş olur uçarım. Kırmızı balonum orada... Hayır hayır, hiç korkmadım. Ne kocaman gövdesinden korktum çınar ağacının ne de dallarından. Sanki dümdüz bir yol çınar ağacı benim için. İşte gövdesi bitti, işte bir dal, bir dal daha, çaba Kemal, az daha çaba...” (s.49). O, balon sahibi olmak için bile çalışıp para kazanır. Kemal ailesinin şartlarının farkındadır. Annesinin parası olmadığından kendisine balon alamayacağını bildiği için çözümü kendisi üretir.

Kadere isyan etmeyen, sorunlarla başa çıkmak için çaba harcayan ve asla pes etmeyen bir karakter olan Kemal, hakkını aramaktan da çekinmez. Annesi hastaneye yattığında onu ziyaret etmesini engelleyen görevliye karşı da hakkını savunur. Kemal, atılgan bir karakter olarak da ön plana çıkar. Kemal’in abisi Ali de yardımcı karakter olarak onun yanında yer alır. “Kemal; darı satarken darılarına el koyan zabıtalara, şeker satarken şekerlerini yere döken adama ve annesini ziyaret ettiği sırada onun hastaneye girmesini engelleyen adama karşı sessiz

kalmamış, hakkını hep savunmuştur.” (Sarıkaya, 2018, s. 103). O, girdiği mücadelelerin hemen hepsinde başarılı olmuş bir kişidir.

Hiçbir zaman pes etmeyen Kemal'in mücadelecisi ve atılgan yönleriyle paralel olan bir özelliği de çalışkan olmasıdır. Birçok işte çalışarak ailesine katkıda bulunan, çoğu zaman da “ekmek parası” için mücadele eden Kemal, limonatacıda çalışırken, evlerine kömür taşırken ve yıkılan evlerini onarıırken çalışkanlığını da ortaya koyar.

Sonuç

Muzaffer İzgü, çocuk edebiyatının en önemli yazarlarından. O, bazı eserlerinde çocukluk ve öğretmenlik yıllarındaki anılarından beslenir. Onun Ekmek Parası adlı eseri yoksul bir ailenin hayata tutunma ve sorunlarla mücadele etme azmini dile getirir. Romanın başkışisi çocuk bir karakter olan Kemal'dir. Kemal bir bakıma romanda yazarın kendisidir. İzgü de çocukluk yıllarında maddi sıkıntılar yaşamış ve birçok işte çalışmıştır. O da Kemal gibi bir çocuk işçidir. Muzaffer İzgü'nünde Kemal'in de annesinin ve babasının isimleri Havva ve Ahmet'tir. Bu kitap bir bakıma otobiyografik bir eserdir. Yazarın, çizmiş olduğu Kemal karakteri çalışkan, mücadelecisi, sorunlarla başa çıkmak için her şeyi yapan, pes etmeyen, atılgan, yardımsever, fedakâr, ailesine bağlı, kaderci olmayan, kararlı, yaşama sevincini kaybetmeyen bir karakterdir. Ailede hemen herkes “ekmek parası” için çalışırlar. Kemal de birçok işte çalışarak ekmek parası kazanmak ister. Bunlarla beraber okumayı da çok sever. Okula gidecek elbisesi ve ayakkabısı olmamasına rağmen güçlük de olsa bu ihtiyacını giderir ve okula devam eder. Onun en büyük hayali okuyup öğretmen olmaktır. Muzaffer İzgü, bu eseriyle eğitsel iletiler de vermekle beraber, özellikle çocukların hayatın zorlukları karşısında pes etmemesini, yaşama sevincini hiçbir zaman kaybetmemelerini, çalışmaktan ve mücadele azminden vazgeçmemelerini iletmek ister.

Kaynakça

- Akyüz, B. (2022). Muzaffer İzgü'nün İt Adası romanında inanç istismarı. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 7, 431-440.
- Doğramacıoğlu, H. (2011). Namik Kemal'in İbret Gazetesinde sıraladığı sosyal tenkitler ve çözüm önerileri. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, terature and History of Turkish or Turkic*, Volume 6/1 Winter 2011, 999-1010.
- İlkhan, İ. (2006). *Her yoksun birey yoksul mudur? yoksulluk bir yoksunluk mudur?*. Editör: Ali Güntekin, Çocuk ve Gençlik Yazınında Muzaffer İzgü Sempozyumu, Bilgi Yayınevi.
- İzgü, M. (2023). *Ekmek Parası*. 65. Baskı, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Sarıkaya, H. (2018). *Muzaffer İzgü'nün çocuk romanlarındaki karakterlerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve edebiyat*. 1. Baskı, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sınar, A. (1997). *Hikâye ve romanımızda çocuk*. 1. Baskı, İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Şen, C. (2020). *Edebiyat incelemelerinde psikanaliz kullanımı*, İstanbul: Divan Kitap Yayınları.
- Uluer, G. (2022). *Muzaffer İzgü'nün hikâyelerinde sosyal meseleler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Düzce.
- Uyguner, M. (1994). *Muzaffer İzgü'nün yaşamı, sanatı, yapıtlarından seçmeler*. 1. Baskı, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Yılmaz, S. (2007). *Muzaffer İzgü'nün çocuk romanlarının tema, eğitsel iletiler ve dil yönünden 10-12 yaş grubu çocuklarına uygunluğu*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya